

SSNE

Samtök sveitarfélaga & atvinnuþróunar
á Norðurlandi eystra

Ferlið framundan

7. DESEMBER

FRESTUR TIL AÐ SENDA INN
ATHUGASEMDIR VIÐ DRÖG
AÐ SVÆDISÁÆTLUN

ATHUGASEMDIR
SVEITARFÉLAGA TEKNAR
SAMAN OG SKJALIÐ
UPPFÆRT Í SAMRÆMI

ALMENN KYNNING Á
SAMÞYKKTUM Í 6 VIKUR

UNNIÐ ÚR
ATHUGASEMDUM
ALMENNINGS

SENT TIL
SVEITARFÉLAGANNA TIL
LOKAAFGREIÐSLU

Samtalið í dag

Aðgerðirnar sjálfar

Aðgerðirnar skiptast í

1. Úrgangsförvarnir
2. Söfnun og flokkun úrgangs
3. Uppbygging innviða
4. Samþykktir gjaldskrár og bókhald
5. Samningar við verktaka
6. Útgáfa og kynning
7. Vöktun eftirlit og endurskoðun

SSNE/heild

3/4 aðgerðir

0/4 aðgerðir

4/5 aðgerðir

3/3 aðgerðir

1/1 aðgerð

0/1 aðgerð

1/1 hlutverk

1. Kynningarátak um hringrásarhagkerfið

Framkvæmd:

Efnt verður til sérstaks kynningarátaks um hringrásarhagkerfið fyrir íbúa Norðurlands með áherslu á mikilvægi góðrar nýtingar auðlinda. Undir þetta fellur m.a.:

- Umfjöllun um takmarkaðar auðlindir
- Umfjöllun um matarsóun, fatasóun og nægjusemi
- Umfjöllun um fæðuöryggi
- Umfjöllun um jarðvegseyðingu
- Tengsl við eigin fjárhag

Undir þetta fellur ekki:

- Fræðsla um rétta flokkun úrgangs

Aðferðir sem beitt verður í átakinu verða mótaðar í samstarfi við markaðsstofur og auglýsingastofur

Ábyrgðaraðilar:

SSNV og SSNE í samstarfi við einstök sveitarfélög og Umhverfisstofnun

Tímasetning:

2023

Árangursmælikvarðar:

Umfang útgefins efnis og fundarhalda

(Ekki er auðvelt að mæla árangur af verkefni af þessu tagi í tonnum úrgangs sem komið er í veg fyrir að myndist)

Tengsl við markmið á landsvísu:

Stuðlar að minni úrgangsmýndun

2 Lágörkun umbúða

<i>Framkvæmd:</i>	Sent verður formlegt erindi til helstu birgja heimila og fyrirtækja á Norðurlandi með kynningu á þeim áherslum sveitarfélaganna á svæðinu sem fram koma í svæðisáætlunum meðhöndlun úrgangs 2023-2036, ásamt ósk um samstarf sem miðar að því að draga verulega úr umbúðanotkun.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við Umhverfisstofnun
<i>Tímasetning:</i>	2023
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Fjöldi erinda (Ekki er auðvelt að mæla árangur af verkefni af þessu tagi í tonnum úrgangs sem komið er í veg fyrir að myndist)
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Stuðlar að minni úrgangsmýndun

3. Kortlagning lífrænna hliðarafurða

<i>Framkvæmd:</i>	Í tengslum við áform um uppbyggingu líforkuvers á Norðurlandi hefur Vistorka gert ítarlega greiningu á helstu straumum lífrænna hliðarafurða (lífræns úrgangs) á Norðurlandi. Leitað verður samstarfs við Vistorku um útvíkkun þessarar greiningar ef þörf verður talin á – og í framhaldinu efnt til funda með helstu framleiðendum og birgjum sem meðhöndla lífrænt efni, þ.m.t. sláturhúsum, fiskvinnslustöðvum, matvælavinnslum og dagvöruverslunum, með það að leiðarljósi að efla samstarf við þessa aðila og greina ónýtt tækifæri til bættrar nýtingar hliðarafurða og til framleiðslu nýrrar vöru í hverju tilviki um sig. Skoðað verður að ráða sérstakan starfskraft tímabundið til að aðstoða fyrirtækin við að finna bestu leiðirnar til að hámarka nýtingu þessa efnis.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við Vistorku
<i>Tímasetning:</i>	2023-2024
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist skriflegrar samantektar um framgang verkefnisins Breytingar á magni lífræns úrgangs til urðunar
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Stuðlar að bættri nýtingu auðlinda og minni úrgangsmýndun

9. Efling móttökustöðva

<i>Framkvæmd:</i>	Gerð verður greining á aðstöðu til móttöku úrgangs í einstökum sveitarfélögum á Norðurlandi og gerð áætlun um úrbætur með það að leiðarljósi að enginn úrgangur verði fluttur út af svæðinu án þess að hann hafi verið flokkaður, aðskilinn og tættur þannig að endanlegt magn blandaðs úrgangs verði í algjöru lágmarki og að rúmmál þess sem eftir stendur verði sem minnst. Í þessari greiningu verður sérstaklega hugað að þeim möguleikum sem liggja í betri sundurgreiningu á grófum úrgangi (t.d. byggingarúrgangur, húsgögn, dýnur), þannig að í stað þess að flytja þessa úrgangsflokka af svæðinu verði úrgangurinn aðskilinn í efnisflokka (t.d. steinefni, timbur, málmar, plast, textílefni) sem annað hvort fara í vinnslu á svæðinu eða verða fluttir þaðan aðskildir til vinnslu annars staðar. Þá þarf að tryggja að á öllum móttökustöðvum sé aðstaða til að taka við byggingar- og niðurrifsúrgangi sem flokkaður hefur verið í eftirfarandi flokka: Spilliefni, timbur, steinefni, málmar, gler, plast og gifs.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við einstök sveitarfélög
<i>Tímasetning:</i>	2023
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist skriflegrar greiningar á aðstöðu til móttöku úrgangs
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Stuðlar að hækkun endurvinnsluhlutfalls heimilisúrgangs og lágmarkun förgunar

10. Jarðgerð á jaðarsvæðum

<i>Framkvæmd:</i>	Unnin verður greining á tæknilegum, umhverfislegum og fjárhagslegum kostum þess og göllum að koma upp miðlægri aðstöðu til jarðgerðar eða annarrar úrvinnslu lífræns úrgangs í smáum stíl (<1000 tonn/ár) í byggðarlögum vestast og austast á Norðurlandi. Sérstaklega verða bornir saman kostir og gallar þess að aka úrgangi til úrvinnslu í Moltu eða aðra aðstöðu í næsta nágrenni þéttbýlasta hluta fjórðungsins, m.a. með hliðsjón af niðurstöðum fýsileikakönnunar vegna mögulegrar uppbyggingar líforkuvers í Eyjafirði. Tekið verður mið af reynslu annarra svæða (svo sem í Noregi) af rekstri slíkrar aðstöðu.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við hlutaðeigandi sveitarfélög
<i>Tímasetning:</i>	2023
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist skriflegrar greiningar á möguleikum til úrvinnslu lífræns úrgangs í smáum stíl
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Stuðlar að bættri nýtingu auðlinda, hækkun endurvinnsluhlutfalls og lágmörkun förgunar

11. Nýting seyru

<i>Framkvæmd:</i>	Komið verður upp aðstöðu til að nýta alla seyru sem til fellur á Norðurlandi til landgræðslu eða á annan hátt í stað þess að farga henni í gryfjum eða með öðrum hætti. Til dæmis mætti horfa til fordæmis sveitarfélaga í uppsveitum Suðurlands hvað þetta varðar (Saurbær á Flúðum).
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við einstök sveitarfélög
<i>Tímasetning:</i>	2023
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist aðstöðu til móttöku og nýtingar á seyru
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Stuðlar að bættri nýtingu auðlinda, styður við markmið um samdrátt í urðun og nýtist sem undirbúningur fyrir fyrirhugað bann við urðun lífræns úrgangs.

12. Úttekt á urðunarstöðum fyrir óvirkan úrgang

<i>Framkvæmd:</i>	Unnin verður greining á tæknilegum, umhverfislegum og fjárhagslegum kostum þess og göllum að koma upp litlum urðunarstöðum fyrir óvirkan úrgang (steypubrot, keramik, moldarlaus jarðvegur og annað sem ekki tekur breytingum eðlisfræðilega eða efnafræðilega) á 3-4 stöðum á Norðurlandi, með það að leiðarljósi að slíkur úrgangur verði ekki fluttur um langan veg (t.d. >100 km) milli byggðarlaga og verði ekki urðaður á urðunarstöðum fyrir blandaðan úrgang. Hluti af þessari greiningu verður að kortleggja svokallaða jarðvegstippa sem starfræktir eru á nokkrum stöðum með eða án starfsleyfis frá heilbrigðisnefnd, með sérstakri áherslu á þær skilgreiningar úrgangsflokka sem liggja að baki starfsleyfum og á muninn á jarðvegstippum annars vegar og urðunarstöðum fyrir óvirkan úrgang hins vegar.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samráði við Umhverfisstofnun
<i>Tímasetning:</i>	2023
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist skriflegrar greiningar á aðstöðu til urðunar óvirks úrgangs á Norðurlandi
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Styður við loftslagsmarkmið stjórnvalda

14. Samræming samþykktu um meðhöndlun úrgangs

<i>Framkvæmd:</i>	Ráðist verður í sameiginlega heildarendurskoðun samþykktu um meðhöndlun úrgangs fyrir öll sveitarfélög á Norðurlandi með það að leiðarljósi að samþykktirnar endurspegli áherslur hringrásarhagkerfisins um bættu nýtingu auðlinda og þær lagabreytingar sem taka gildi 1. janúar 2023, stuðli að samræmingu á fyrirkomulagi sérstakrar söfnunar, feli í skýr ákvæði um skyldu einstaklinga og lögaðila til að flokka úrgang og myndi grunn fyrir gjaldskrár í anda meginreglunnar um BPHE („Borgað þegar hent er“). Afrakstur verkefnisins verði 3-4 útgáfur af samþykktum sem einstök sveitarfélög geta valið á milli og aðlagað, hvort sem þau kjósa að setja sér eigin samþykkteða ákveða að sama samþykkt taki til tveggja eða fleiri sveitarfélaga.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við einstök sveitarfélög og eftir atvikum byggðasamlög
<i>Tímasetning:</i>	2022
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist þriggja til fjögurra fyrirmynda að samþykktum
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Styður við markmið laga nr. 55/2003 um að „skapa skilyrði fyrir myndun hringrásarhagkerfis“

15. Innleiðing BÞHE

<i>Framkvæmd:</i>	Ráðist verður í sameiginlega heildarendurskoðun gjaldskráa fyrir meðhöndlun úrgangs fyrir öll sveitarfélög á Norðurlandi með það að leiðarljósi að tekið verði upp gjaldtökukerfi í anda meginreglunnar um BÞHE („Borgað þegar hent er“), sbr. ákvæði 23. gr. laga um meðhöndlun úrgangs, nr. 55/2003, sem taka gildi 1. janúar 2023. Afrakstur verkefnisins verði 3-4 útgáfur af gjaldskráum sem einstök sveitarfélög geta valið á milli og aðlagað. Þessar útgáfur byggja á niðurstöðum yfirstandandi verkefnis Samband íslenskra sveitarfélaga innan ramma átaksins „Samtaka um hringrásarhagkerfið“. Gert verði ráð fyrir að gjaldtaka vegna móttöku dýrahæja byggja á fjölda skráðra gripa skv. skýrslum Matvælastofnunar. Jákvæð mismunun vegna gjaldtöku fyrir flokkað úrgang verður innbyggð í gjaldskrárnar.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE í samstarfi við einstök sveitarfélög og eftir atvikum byggðasamlög
<i>Tímasetning:</i>	2022
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Tilvist þriggja til fjögurra fyrirmynda að gjaldskráum
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Styður við markmið stjórnvalda um tengslgjaldtöku við magns úrgangs

16. Endurbætt sundurliðun í bókhaldi

<i>Framkvæmd:</i>	Vakin verður athygli ráðuneytis sveitarstjórnarmála og Sambands íslenskra sveitarfélaga á mikilvægi þess að hugtakanotkun í bókhaldi sveitarfélaga sé í samræmi við skilgreiningar í lögum um meðhöndlun úrgangs, nr. 55/2003, með síðari breytingum, svo og að tryggja sem best samræmi í því hvernig sveitarfélög skrá kostnað vegna úrgangsmála og hvernig sá kostnaður er sundurliðaður.
<i>Ábyrgðaraðilar:</i>	SSNV og SSNE
<i>Tímasetning:</i>	2022
<i>Árangursmælikvarðar:</i>	Erindi sent til ráðuneytis sveitarstjórnarmála og Sambands íslenskra sveitarfélaga
<i>Tengsl við markmið á landsvísu:</i>	Styður við markmið stjórnvalda um tengsl gjaldtöku við magn úrgangs og stuðlar að bættri hugtakanotkun í samræmi við lög nr. 55/2003

17. Samstarf um útboð o.fl.

Framkvæmd:

Gerð verður greining á stöðu samninga einstakra sveitarfélaga við þjónustuaðila og ráðist í gerð sameiginlegra útboðsgagna fyrir þau sveitarfélög sem geta nýtt sér það, hvort sem þau standa sameiginlega að útboði eður ei. Við vinnslu útboðsgagnanna verði tekið mið af niðurstöðum yfirstandandi verkefnis Samband íslenskra sveitarfélaga innan ramma átaksins „Samtaka um hringrásarhagkerfið“ og þess sérstaklega gætt að:

- Gögnin endurspegli áherslur hringrásarhagkerfisins og lagakröfur um sérsöfnun úrgangs
- Gögnin falli vel að gjaldtöku skv. BÞHE.
- Flutningskostnaður verði sem minnstur.
- Svigrúm sé veitt til nýsköpunar, með því að leggja fremur áherslu á markmið en tæknilegar útfærslur.
- Sveitarfélögin njóti góðs af fjármögnun Úrvinnslusjóðs vegna sérstakrar söfnunar úrgangs sem fellur undir lagaákvæði um framlengda framleiðendaábyrgð, en skv. gr. 24a í lögum um meðhöndlun úrgangs, nr. 55/2003, með þeim breytingum sem taka gildi 1. janúar 2023, skal þessi fjármögnun „standa straum af kostnaði við sérstaka söfnun, sbr. 10. gr., sem og aðra söfnun úrgangsins eftir atvikum og meðhöndlun hans og kostnaði við upplýsingasöfnun,

- Sveitarfélögin njóti góðs af fjármögnun Úrvinnslusjóðs vegna sérstakrar söfnunar úrgangs sem fellur undir lagaákvæði um framlengda framleiðendaábyrgð, en skv. gr. 24a í lögum um meðhöndlun úrgangs, nr. 55/2003, með þeim breytingum sem taka gildi 1. janúar 2023, skal þessi fjármögnun „standa straum af kostnaði við sérstaka söfnun, sbr. 10. gr., sem og aðra söfnun úrgangsins eftir atvikum og meðhöndlun hans og kostnaði við upplýsingasöfnun, upplýsingaskil og upplýsingagjöf.
- Gerð sé krafa um fullnægjandi skil magnupplýsinga til sveitarfélaganna.

Hluti af greiningunni verður athugun á kostum þess og göllum að sveitarfélögin sjálf, hvert um sig eða fleiri í samvinnu, svo sem með aðkomu byggðasamlaga, annist úrgangspjónustuna sjálf í stað þess að semja við verktaka um helstu þætti hennar. Í þessari athugun verður tekið mið af reynslu annarra sveitarfélaga, svo sem sveitarfélaga í Rangárvallasýslu, af þessu fyrirkomulagi.

Ábyrgðaraðilar:

SSNV og SSNE í samstarfi við einstök sveitarfélög og eftir atvikum byggðasamlög

Tímasetning:

2022-2023

Árangursmælikvarðar:

Skýrsla með helstu niðurstöðum og drög að útboðsgögnum

Tengsl við markmið á landsvísu:

Styður við markmið laga nr. 55/2003 um að „skapa skilyrði fyrir myndun hringrásarhagkerfis“

7.7 Vöktun, eftirlit og endurskoðun

Sveitarfélögin á Norðurlandi eru sammála um að fela landshlutasamtökunum á svæðinu, annars vegar Samtökum sveitarfélaga á Norðurlandi vestra (SSNV) og hins vegar samtökum sveitarfélaga og atvinnuþróunar á Norðurlandi eystra (SSNE) að annast vöktun og eftirlit með framkvæmd þessarar svæðisáætlunar. Vöktunin verði framkvæmd með aðferðum gæðastýringar, þar sem fylgst verður með að verkefnum á aðgerðaáætlun ljúki á tilsettum tíma og að þau skili tilsettum árangri eða afurð. Frávik frá upphaflegri áætlun verði skráð og gerð sérstök úrbótaáætlun sem gripið verður til ef frávik verða. Þetta felur m.a. í sér að ef verki lýkur ekki á tilsettum tíma eða ber ekki tilætlaðan árangur, verða gerðar ráðstafanir til að ábyrgðaraðilar ljúki verkinu á nýjum eindaga, eða tekin ákvörðun um breytingar á því eða niðurfellingu.

Í samræmi við 6. gr. laga um meðhöndlun úrgangs, nr. 55/2003, með síðari breytingum, skulu sveitarstjórnir á svæðinu eigi sjaldnar en á sex ára fresti, í fyrsta sinn eigi síðar en 31. desember 2028, meta og taka ákvörðun um hvort þörf sé á að endurskoða svæðisáætlunina. Þessu atriði verður fylgt eftir með sama hætti og aðgerðum í aðgerðaáætlun svæðisáætlunarinnar.

Umræða

- Tilgangur umræðunnar hér ekki til að fá fram endanleg svör heldur að taka umræðu um þessar tillögur og sýn sveitarstjórnarfólks í landshlutanum til framtíðar.
- Endanleg útfærsla mun þurfa að liggja fyrir samhliða samþykkt svæðisáætlun um meðhöndlun úrgangs á Norðurlandi.